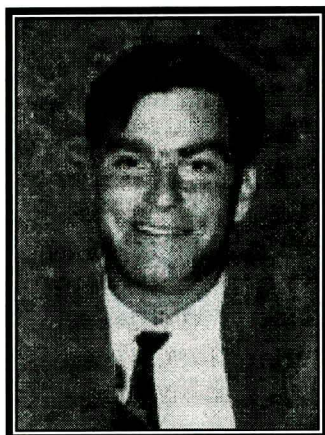

סגן אברהם כהן ז"ל

בן אסתר ושלמה

נולד במרוקו

בתאריך כ"ז בתשרי תרצ"ט, 22/10/1938

שרת בחיל הים

טבע עם אונייתו

בתאריך י"ח בתשרי תשכ"ח, 21/10/1967

נקבר בהר הרצל

אזור: ד חלקה: 3 שורה: 10 קבר: 8

הותיר אחריו אישה, בת, הורים, אחים ואחיות

בן 29 בנפלו

קורות חיים

בן שלמה ואסתר. מוצא המשפחה מגלות ספרד, ממשפחת רבנים ויודעי תורה. אברהם נולד ביום כ"ז בתשרי תרצ"ט (22.10.1938), בעיר מזגן אשר במרוקו, בעיר בה כיהן אביו כרב. אברהם למד בבית ספר יסודי שם ועד גיל י"ז למד ב"ישיבה" בעיר טנג'יר. האווירה בבית אביו היתה על טהרת קדושתה של דת ישראל, כביתו של רב, ואברהם חונך לפי המסורת הישראלית. בשנת 1956 עלתה המשפחה לארץ. עוד מצעירותו אהב אברהם את הים. בערים מזגן וטנג'יר, בהן בילה את ילדותו ונעוריו, אהב לבלות את שעותיו הפנויות על שפת הים. בעלות המשפחה לארץ השתקעה בקטמון ובה נתמנה אביו לרב השכונה. הוא רצה לכוון את בנו ל"ישיבה" אך הבן באחת: "אני אוהב את הים". הוא למד בבית הספר הימי אשר בחיפה ומן השנה הראשונה הצטיין בלימודיו שם; ובסיימו אותם היתה דרך אחת לפניו: אל חיל הים. בחיל זה עלה בסולם הדירוג והצטיין. אחרי שעבר כמה קורסים הוכרז כחניך מצטיין והוצג בפני הנשיא יחד עם כל החניכים המצטיינים של החילות השונים. מפקדיו עודדוהו והוא הוצב לקורסים שונים אשר סיים בהצלחה. בסוף שירותו הסדיר הגיע לדרגת רב-סמל, אך הוא שאף ליותר מזה וחתם לשירות הקבע בחיל הים. שוב החלה שורה של קורסים לקצינים עד שהגיע אברהם לדרגת סגן. אז ירד אברהם לאח"י "נוגה", בה שירת תקופה

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

קצרה לאחר שביקר מספר פעמים בחוץ לארץ באניה זאת. בעיקר שהה על אח"י "יפו" והמשחתת "אילת". גם בהיותו בשירות שמר על מסורת ישראל, הקדיש זמן לתפילה אף בזמן הקורסים על הים ובכיסו היתה מונחת "תפילת הדרך" שאביו מסר לו לפני שיצא ללמוד "ישיבה" בטנג'יר. במלחמת ששת הימים ביצע תפקידים שונים ואלה היו לו חוויה גדולה. אך ביום י"ח בתשרי תשכ"ח (21.10.1967) טובעה המשחתת "אילת" על ידי טילים מצריים מול חוף רומני שבצפון סיני - ועם טיבועה ירד הימה עם חבריו לצוות. את גופתו גילו בגלל חגורת ההצלה שהיתה קשורה אליו והיא שגרמה לכך שגופתו תצוף על פני המים. הניח אשה ובת קטנה שלא מלאה לה אף שנה. בדיוק ביום שאברהם הובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי שעל הר הרצל שבירושלים באה הידיעה למשפחה כי יעקב, אחיו הצעיר ממנו, אשר אהב את הים כאחיו אברהם ואשר שירת באותה משחתת בהשפעתו, מת מפצעיו בבית החולים כתוצאה מאותו טיבוע. בספר "במעלות גיבורים" בעריכת ישראל ארליך הוקדשו כמה עמודים לזכרו.

האחים

אברהם ויעקב כהן

שני האחים

„ויקחו בני־אהרן נדב ואביהוא... ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה'” — אמר משה לאהרן: אחי, בסיני נאמר לי שאני עתיד לקדש את הבית הזה, ובאדם גדול אני מקדשו, והייתי סבור שמא או בי או בכ הבית הזה מתקדש, ועכשיו שני בניך גדולים ממני וממך...” — מדרש־אגדה זה הגיד רבי שאול דגון, לפנים רבה של ראבאט של מרוקו, כאשר יצא מלפני הרב רבי שלמה כהן, בבואו לנחם אותו על שני בניו, אברהם ויעקב, שיחדיו הובאו למנוחות בחול־המועד סוכות, והוטמנו בעפר ירושלים. הסגן אברהם כהן ואחיו הסמל יעקב כהן, נפלו ביום־הרג־רב, בהטבע ספינת חיל־הים „אילת”.

שכונות־העולים בירושלים — הקטמונים. רחוב יוסי בן יועזר הוא הרחוב הראשי. ככל שאנו קרבים לבית מספר 51 — רבים ההולכים־ושבים. בפתח הבית עומדים עשרות רבות, מאות של מבקרים. גברים ונשים, צעירים וקשישים, בני כל העדות. עומדים ושותקים. שותקים — ומביטים סביבם ללא הוצאת הגה מהפה. „וידם אהרן”. גם פנים הבית מלא מבקרים־מנחמים. והנה — כאן יושב האב, יושבת האם, יושבים ארבעה אחים, יושבים לארץ, חלוצי־נעל ושותקים. „אבל אין לו פה”. רבנים מיוצאי מרוקו אומרים דברי נחומים. הבנים שותקים, האב מרים עיניו אל האומרים, מנענע

בראשו, ומפטיר: "ה' נתן וה' לקח... אין להרהר אחר מידותיו..."

יושבים אנו מול האב השכול, רבי שלמה כהן — מעליו תלויה תמונת-ציור: אהרן הכהן לבוש חושן ואפוד. גורל אחד. נדב ואביהוא — אברהם ויעקב. דמות מופלאה היא דמותו של רבי שלמה כהן. מקור המשפחה הוא בעיר דבדו, במרכז מרוקו, בשפולי הררי האטלס. עיר מלאה חכמים ורבנים. לימים עברה המשפחה לעיר אוג'דה, שעל גבול מרוקו — אלג'יריה. כאן, במסגרת קהילה בת כעשרת אלפים יהודים, רובם ילידי מרוקו ומיעוטם ילידי אלג'יר — החלה דמותו של רבי שלמה כהן להתבלט כרב גדול בתורה, יודע דת ודין ופוסק. לא ארכו ימיה של משפחת כהן באוג'דה, והיא עברה לעיר מזגן. רבי שלמה כהן נתמנה אב-בית-הדין-הרבני, והיה הדמות המרכזית ליהודי מזגן.

שמונה בנים סבבו את אבא-אמא. משפחה מכובדת שעל פיה ישקו דברים הרבה בקהלת מזגן. רבי שלמה כהן חנך כל בניו לתורה ולמצוות. תחילה שמעו תורה מפיו, לימים שיגרם ללמוד בישיבות השונות של מרוקו. אלא שלא ארכו ימי השלווה. ח'נומת מדינת ישראל — עוררה את הקהילה, והרב שיגר שניים מבניו לארץ-ישראל, יהיו למחיה לפניו. ואז באו ימי מאורעות הדמים של קיץ 1955, רבים מיהודי מזגן נפגעו. הרב שלמה כהן החל מכין משפחתו ליציאה ממרוקו. בשנת 1956 עלתה רוב המשפחה ארצה, רק שלושה אחים נשארו בצרפת. הבאים — נתישבו בירושלים, בקטמון.

כאן, בקטמון ר' — הפך הרב שלמה כהן לתל-פיות. ביתו — בית-ועד לגדול-וקטון, ובאחד מחדרי הבית ריכז הרב את ספרי-הקודש המרובים שבידו, אף את ספרי-התורה שהעלה עמו ממרוקו — ופתח בית-כנסת לבני-משפחתו המרובים, לקרובים ולידידים.

על הכותל — תמונתו של אהרן הכהן, מתחתה יושב רבי שלמה כהן הישיש, שאף הוא שיכל שני בנים. סביב יושבים בניו הנותרים, גם הבן שעלה ארצה לפני כחודש ימים. הם יושבים וממתינים:

הערב יגיעו במטוס עוד שנים מבניו, האחד יושב בפאריז בירת צרפת, משנהו משמש כרב לעדת יוצאי מרוקו שבמרסייל.

הבית אבל. שכול. הכל יושבים ושותקים. מפניה פורץ בכי אשה קרובה, תחילה בכי חרישי, לאחר־מכן גובר והולך לקול זעקה, הנשארת באויר. ובמזרח החדר יושב האב השכול, רבי שלמה כהן — שער זקנו יורד על־פי מידותיו, „זקן אהרן“, צהור כשלג, והוא לבוש בגדי־רבנות, חבוש כובע רבני־של־מרוקו. הוא אינו בוכה. הוא שותק. וכי יוכל עוד לבכות לאחר ימי החרדה והשכול מאז אסון „אילת“? גם מקור דמעותיו כבר נדלה.

הבית אבל. שכול. יושבים ארבעת האחים שנותרו, מצפים לשנים נוספים שיבואו וישבו עמם. גם הם יושבים ושותקים. מאזינים לדברי תנחומים, ומניעים ראשיהם. מעיינים בשולחן־ערוך, בהלכות אבלות, קוראים בספר איוב. אך לבכות שוב אינם יכולים. יבש מקור דמעותיהם. בשורות איוב שהגיעו, ימי הצפיה, הודעות נציגי צה"ל — וההליות, כל אלה ייבשו את מקור הדמעות.

הבית אבל. שכול. כאן יושבת גם האם השכולה. היא הרתה את אברהם, את יעקב — היא ילדה וגידלה אותם. והנה... שותקת היא ורק מילים בודדות בערבית־מרוקאית משיבה היא לשואלים לשלומה. עטופה האם במעטה שחורים. מביטה בעיניה האדומות־מבכי אל ההמון הרב הפוקד את ביתה — והוגה. כאן היתה תמיד שמחה, תמיד צהלה — בנים, כלות, נכדים, ידידים, בית־כנסת ובית פתוח. עתה — פרוץ הבית, יוצאים ונכנסים — והבאים בוכים. בוכים. והיא, שוב אינה יכולה לבכות. אברהם בנה, יעקב בנה — שוב לא יבואו לביתה, לא ישקו עוד בגב ידימינה ויסייעו לה במלאכת הבית. הם לא יבואו עוד. הנה מרימה היא את עיניה. אינה אומרת דבר, רק אנחה פורצת — כשואלת: „למה אשכל גם שניכם יום אחד?“

„חמה לוקה — על שני אחין שנשפך דמן כאחד“ — כך מצטטים רבני ירושלים את דברי חז"ל במסכת סוכה (כט.), והם יוצאים את הבית השכול ברחוב יוסי בן-יועזר, בקטמון ו' שבירושלים, כששמע לוחטת מקדמת את פניהם. אך באותו מוצאי-שבת של חול-המועד סוכות — לקתה חמה מעל בתים רבים בהם שוכנים בני משפחתו של הרב שלמה כהן.

הבנים שהיו אז בבית אביהם האזינו לשדורי הראדי, רעדו ושתקו, לבל יודע הדבר לאבא ולאמא. הבנים בפאריז ובמרסייל — שמעו, ועוד המתינו לידיעות ברורות. אך הבן היושב בשליחות הסוכנות היהודית בטהראן, בירת פרס — נרעד כולו.

בן ציון כהן מעובדי הסוכנות-היהודית בירושלים הוא. בחור מוצק וגא, חניך אביו לתורה ולמצוות. יושבים אנו עתה מולה, כשעיניו האדומות מבכי נעצמות ונפקחות חליפות. מספר בן-ציון כהן:

— במוצאי-שבת של חול-המועד סוכות נתאספו בביתי שבטהראן מספר מידדי שם. ישבנו ושוחחנו בעניני דיומא של פרס: ההכתרה של השאה. בעת שהגיעה שעת שידור החדשות ב„קול-ישראל“ נשתתקו הכל והקשיבו. שמענו על התקפת הטילים שערכו המצרים על המשחתת „אילת“, מול חוף רומני. נרעדתי כולי: חשבתי אז על אחי הצעיר יעקב, ששירת כאלחוטאי בכיר באניה; אז דמיתי כי אברהם אחי ירד לתקופה קצרה מהספינה, כדי ללמוד בקורס. לא שמענו פרטים, וגם בחדשות של חצות ליל לא החכמנו, פרט לידיעה כי אנשי המשחתת נטשוה, והיא טבעה. למחרת, במשך כל היום, שהיתי בנציגות ישראל שבטהראן. ביום השני בבוקר דלפנתי מטהראן לביתו של אחי אברהם בחיפה. השיבה לי אשה: כי ידוע לה שיעקב אחי פצוע קשה: אחי-הוא-בעלה, אברהם, היה גם הוא באניה. עליו לא היו עדיין ידיעות. יגעתי למצוא מטוס הסס ארצה, והוא נמצא אך למחרת היום. במשך היום נודעה לי בשורת איוב, מ„קול-ישראל“, שאברהם אחי נהרג, והלוויתו תיערך

בירושלים. ביום השלישי בבוקר — טסתי והגעתי ללוד. כאן — בשדה-התעופה של לוד — נודעה לי האיומה שבידיעות: גם יעקב אחי נהרג. הנה רואה אתה, כמה חושך עכשיו בביתנו — גם אברהם איננו, גם יעקב איננו. שמעת את דברי הרבנים: „חמה לוקה — על שני אחין שנשפך דמן כאחד“. ולא רק עלינו לקחה חמה. בוא אתי לחדר הסמוך: הנה כאן יושבת אשתו של אברהם אחי, והנה זאת הפעוטה — היא בתם הקטנה, מרים בת שנה ושלושה חדשים — אינה מבינה ולא כלום. את אבא ראתה לפניך שלושה חדשים. הוא בא אז לחופשה — והביא לה צעצועים. היא לא תראה עוד את אבא, את אחי אברהם.

בן-ציון כהן, האח השכול, חייב להפסיק דבריו. קבוצה נוספת של רבנים ומכרים מגיעה. נכנסים, יושבים ושותקים. והנה באה אשה לבושת שחורים, קרובת משפחה — כשהאבלים רואים אותה, פורץ זרם חדש של דמעות מעיניהם. והאשה זועקת — ומתעלפת ביגונה. האב והאם, האחים, הדודים והדודות — נמקים ביגונם. הדמעות קופאות.

„אילת“ ואנשיה בפעולה

קריאות: אברהם, יעקב; אברהם, יעקב; אברהם, יעקב.

כאלה היו שני בני

את תיאור חייהם של שני בניו הקדושים, אברהם ויעקב, פותח האב רבי שלמה כהן בפסוקים שבתהילים: „יורדי הים באניות, עושי מלאכה במים רבים: המה ראו מעשי ה' ונפלאותיו במצולה: ויאמר ויעמד רוח סערה ותרומם גליו: יעלו שמים, ירדו תהומות, נפשם ברעה תתמוגג". האב מספר:

— אברהם בני נולד במזגן, בשנת תרצ"ח (1938). הוא למד בבית-הספר היהודי שבמזגן. כשסיים למדיו שלחתיניו ללמוד בישיבה שבטנג'ר, זו ישיבת „עץ-חיים", שיצאו ממנה תלמידים יודעי תורה, וגם יודעי צרפתית, ספרדית ומתמטיקה. מטרתה של הישיבה היתה להוציא מורי-הוראה לקהילות ישראל שבמרוקו, אלא שאברהם בני לא הלך לבו להוראה. עוד כאשר היה טליא במזגן, לא כל שכן בעיר הנמל טנג'ר — יצא לבו לים: לשחות, לשוט, לשהות באניה. כאשר עלתה המשפחה ארצה — נכנס אברהם לגדנ"ע"ים, אחרי כן התגייס לחיל-הים, ושירת בספינה כשנתיים ימים. במשך השנים עבר קורסים רבים — בהצלחה, גם קבל ציונים-לשבת, ואחד מהם בשנת 1958 מידי הנשיא המנוח יצחק בן-צבי. אברהם היה מדריך על אניות-חיל-הים. סיים קורסים שונים, ובתוכם קורס קצינים. הוא הוא המשיך למדיו במקצועות שונים. קיבל דרגת סגן — ועמד לעלות עוד בדרגה. בנמלים רבים ביקר אברהם — ותמיד שב לבית-אבא. בשנת 1964 עלתה ארצה ממרוקו משפחת רווימי, שהכרנוה עוד משם. הבת אלין נישאה לבני לפני כשנתיים-וחצי, נולדה להם בתם מרים — ועכשיו, אברהם איננו, איננו.

קולו של רבי שלמה כהן נחנק, לאחר שעה קלה מוסיף הוא ומספר:

— יעקב בני נולד בשנת תש"ז (1947), באו"דה. עוד ילד היה בהגיעו ארצה. כאן למד בבית-הספר הממלכתי-דתי שבשכונת, וקנה

תורה מפי הרב דוד גן. לאחר סיום לימודיו — שלחתיו לשיבת בני־יעקבא שבכפר־הרא"ה. שלוש שנים למד יעקב בני בכפר־הרא"ה — וליבו יצא אחר לבב אחיו הגדול אברהם. פעמים הרבה מאזין היה לסיפורי אברהם על הים ועל הספינות, על חיל־הים ועל מפעלותיו. בהגיע המועד נצטרף אף יעקב לגדנ"עיים, סיים קורסים באלקטרוניקה, והצטיין במלאכתו. התגייס לחיל־הים ואף הוא עלה על המשחתת „אילת". בן־הזקונים בבית היה יעקב. רצייתי כי ימשיך וילמד; אך הוא — הלך אחר בני אברהם. על „אילת" שימש כאלחוטן בכיר. יעקב סיים את שירות החובה שלו לפני כחודש ימים אך מיד הצטרף לצבא הקבע, והמשיך בשירותו על המשחתת — והנה. אברהם איננו ויעקב איננו, ואנחנו שכולים.

מוסיף האח בן־ציון ומספר את אשר שמע מפי מלחי „אילת" הפצועים:

כאשר פגע הטיל המצרי הראשון במשחתת נמצאו אברהם ויעקב על גשר הפיקוד. אברהם, הסגן, יצא זה עתה מתוך חדר־המלחמה. שם ניווט באניה יחד עם חבריו הקצינים. ובצאתו מהחדר — נפגע. הוא קפץ לים, כדי להנצל. אותו רגע השגיח בו אחיו, הסמל יעקב — זינק אחריו, תמך בו ושחה עמו יחד. יעקב תמך באברהם הפצוע כדי שלא יטבע. עודדו — ויחדיו השתדלו להתרחק מהאניה שנטתה על צדה, ואז בא ביעף הטיל השני — אירעה התפוצצות מתחת לפני־המים, הפרידה בין האחים. יעקב עוד הספיק לחשוב: איך יוכל עכשיו אברהם לשחות, הוא פצוע — אך הנה גם הוא פצוע — אך הנה גם הוא עצמו נפגע. זוכר אתה את דברי השירה: „... אחי הטוב, טרם אאמין, כי אתה, אשר לאור־נתיבך צעדתי תמיד, אינך. הן טוב היית ואמיץ ממני, ומדוע זה לא נפלתי אני? חונק אני את שאגת־כאבי בחרוק שנים ובולם את דמעותי באגרופים קפוצים...". — אך אז באו המחלצים, ההליקופטרים וספינות הטורפדו — והביאו את גופת אחי אברהם המת ואת אחי יעקב הפצוע — שמת עם שחר מפצעיו.

ובן־ציון כהן, האח השכול, חוזר על הדברים ששמע מפי הרבנים־
המנחמים: „חמה לוקה — על שני אחין שנשפך דמן כאחד“.

זכור לנו עקידתם

יום שלישי בשבוע, חול־המועד סוכות. מאות אנשי ירושלים עולים
להר־הרצל. הנה שני הארונות, עטופים בדגלי תכלת־לבן. שרים,
רבנים, ראשי־המדינה ניצבים ועיניהם סף־דמעה; אנשי חיל־הים
ניצבים־סביב — וכמו קפא דמם בקרבם, בלוא להניד עפעף. והנה
מגיע האב השכול, הרב רבי שלמה כהן. ממלמל הוא פסוקי תהילים,
אומר צדוק־הדין: „כל דרכיו משפט...“ דמעה קפואה בעיני האב,
והוא פושט זרועותיו כלפי מעלה, קורא: „עשה למען באי באש ובמים
על קידוש שמך...“ ישיש הוא האב, וזקנו הלבן מבהיק שבעתיים
על רקע חלוקו השחור, ושוב פושט הוא זרועותיו מול ארונות שני
בניו, וקורא בקול חנוק: „זכור לנו עקידתם... זכור לנו עקידתם...“